

De godsdienstvrijheid en de brandbeveiliging

door prof. mr. C. A. J. M. Kortman
hoogleraar te
Nijmegen

Nagenoeg alle gemeenten kennen voorschriften inzake de brandbeveiliging. Deze luiden niet alle hetzelfde, doch er zijn er die voor het gebruik of het doen gebruiken van bepaalde gebouwen toestemming eisen van het college van b. en w., dat aan die toestemming veelal nadere voorschriften kan verbinden.

Onlangs kwam mij een geval voor ogen waarin een gemeentebestuur de eigenaar van een kerkgebouw er op wees dat deze niet de in de verordening bedoelde toestemming bezat. De eigenaar diende – slechts in drievoud deze keer – een formulier in te vullen om de vereiste toestemming aan te vragen.

Was het onder de oude Grondwet nauwelijks een vraag of een dergelijk toestemmingsvereiste voor het gebruik van een kerkgebouw geoorloofd was, onder het grondwettelijk regime dat wij sinds 17 februari kennen, dient de verbindendheid van de regeling sterk in twijfel te worden getrokken, gelet op het stelsel van beperkingen van grondrechten zoals dat door de regering is geëtaleerd en door de Kamers – mijns inziens ten onrechte overigens – niet fundamenteel is bestreden.

Artikel 6, eerste lid, van de nieuwe Grondwet bepaalt: 'Ieder heeft het recht zijn godsdienst of levensovertuiging, individueel of in gemeenschap met anderen, vrij te belijden, behoudens ieders verantwoordelijkheid volgens de wet.'

Deze bepaling garandeert de belijdenisvrijheid binnen gebouwen en besloten plaatsen – het tweede lid betreft het 'buiten belijden' – volledig. Beperkingen op die vrijheid dienen vervat te zijn in een wet in formele zin, die, gezien de grondwettelijke delegatiesystematiek, niet aan anderen mag delegeren.

Nu nam zowel de jurisprudentie als de meerderheid van de doctrine voor

de totstandkoming van de nieuwe Grondwet aan dat zogeheten algemene beperkingen van grondrechten mogelijk zijn. Dit zijn voorschriften die niet met het oog op de uitoefening van een grondrecht zijn vastgesteld, doch in verband met (de bescherming van) geheel andere belangen (gezondheid, voorkoming van geluidhinder, brandveiligheid, etc.). Dergelijke regelingen behoeven in beginsel niet te berusten op de grondwettelijke beperkingsclausules, vervat in bepalingen houdende grondrechten.

In de toelichting op het wetsontwerp inzake de klassieke grondrechten heeft de regering vorenstaande mogelijkheid van beperking van de uitoefening van grondrechten echter verworpen. Zij was van oordeel dat zowel bijzondere als algemene beperkingen van grondrechten te herleiden moeten zijn tot een grondwettelijke beperkingsclausule.

Strikte toepassing van dit systeem betekent dat allerlei voorschriften, die qua doel niet gericht zijn op de beperking van een grondrecht, doch de vrijheid tot uitoefening ervan niettemin reduceren, moeten beantwoorden aan het grondwettelijke stelsel van beperkingsmogelijkheden.

Daarmee zijn in beginsel alle andere regelingen dan die van de formele wetgever zelf, die de belijdenisvrijheid binnen de gebouwen en besloten plaatsen aan beperkingen onderwerpen, veroordeeld, of het nu gaat om voorschriften inzake de brandveiligheid of bepalingen ter bescherming van de nachtrust.

Aan deze consequentie van het nieuwe grondwettelijke systeem is slechts te ontkomen door een restrictieve interpretatie van de reikwijdte van de grondrechten. Immers, naarmate men deze beperkter opvat, zal er minder snel sprake zijn van beperking van het grondrecht. Gezien de toelichting van de regering op het wetsontwerp inzake de klassieke grondrechten, zou een dergelijke restrictieve interpretatie echter in strijd zijn met de bedoeling van de grondwetgever. Herhaalde malen heeft de regering er op gewezen dat een grondrecht een zo ruim mogelijke strekking moet hebben.

Gezien het vorenstaande zijn verordeningen als de onderhavige onder de nieuwe Grondwet niet meer toe te passen op gebouwen waarin men bijeenkomt om de godsdienst of de levensovertuiging te belijden. Of dat een goede zaak is, zij hier in het midden gelaten. Wel mag de vraag worden gesteld of de grondwetgever dergelijke consequenties van de nieuwe grondrechtensystematiek heeft voorzien. Vooralsnog twijfel ik daaraan ten zeerste. ■

Midden-Holland krijgt alsnog bestuurscommissies

Gedeputeerde staten van Zuid-Holland hebben na ruim twee jaar hun verzet tegen de instelling van bestuurscommissies binnen het intergemeentelijk samenwerkingsorgaan Midden-Holland opgegeven. De beslissing gaf de officiële heropening van het Midden-Hollandkantoor op 8 juni jl. een extra feestelijk tintje. De beslissing bespaarde het samenwerkingsorgaan een gang naar de Raad van State.

Midden-Holland ziet bestuurscommissies als onontbeerlijke middelen in het kader van de bundeling en integratie van gemeenschappelijke regelingen. Aldus zei haar voorzitter R. J. G. Bandell, burgemeester van Moordrecht, tijdens de openingsplechtigheid.

'Zowel bij bestaande losse regelingen als bij gezamenlijk te behartigen nieuwe taken speelt de angst voor verlies van alle zeggenschap (terecht of niet) een grote rol. Een bestuurscommissie kan daarbij soelaas bieden en de gedachte uitbannen dat de betreffende taak „met de knollen de pot in gaat”.'

Bandell had het gevoel dat er tussen het provinciebestuur en Midden-Holland minder verschil van inzicht bestaat dan jarenlang is aangemen. Verschil van inzicht blijft er overigens wel over de bestuurlijke organisatie die minister Rietkerk nu heeft gekozen.

Midden-Holland staat achter Rietkerk, de provincie niet.

Gedeputeerde J. H. Boone liet er bij de heropening van het Midden-Hollandkantoor geen misverstand over bestaan dat de opvattingen van Rietkerk niet de zijne zijn. De gemeenten mogen van hem wel vrijwillig samenwerken voor hun eigen taken, maar hij bleef zich afvragen of de gemeenten ook de regionale problematiek kunnen oplossen.

(zie verder blz. 389)